

Політологія

УДК 316.77:004.738.5:32

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19922684>

**Політичні наративи в соціальних мережах як інструмент впливу на
громадську думку**

Яремчук Сергій Степанович,

доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри соціології,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2216-8026>

Ларіна Катерина Володимирівна,

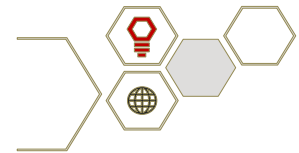
кандидат економічних наук, доцент кафедри бізнес-журналістики і
цифрових медіа, Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця, м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0009-0008-0009-9270>

Назарчук Олександр Миколайович,

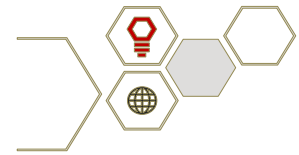
кандидат історичних наук, доцент кафедри політичних технологій,
юридичний інститут, Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-2616-6020>

Прийнято: 11.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

Анотація. З огляду на стрімкий розвиток цифрових технологій та дедалі більше значення соціальних мереж у політичному дискурсі дослідження механізмів наративного впливу набуває особливої теоретичної та практичної актуальності. Стаття присвячена теоретичному дослідженню механізмів

створення та поширення політичних наративів у соціальних мережах як інструментів цілеспрямованого впливу на формування громадської думки. Метою дослідження є концептуалізація поняття «політичний наратив» у контексті цифрової комунікації, систематизація механізмів його поширення в соціальних мережах, а також аналіз структурних особливостей платформ та алгоритмічних механізмів, що визначають його вплив на масову свідомість та громадську думку в умовах сучасного інформаційного суспільства. Для дослідження архітектурних особливостей платформ застосовано структурно-функціональний аналіз; для виявлення семантичних стратегій формування та поширення політичних повідомлень – дискурс-аналіз; для зіставлення теоретичних концепцій наративної комунікації в міжнародній та вітчизняній дослідницьких традиціях – компаративний підхід. У результаті дослідження встановлено, що соціальні мережі трансформували традиційну модель масової комунікації, усунувши інституційних посередників та розширивши доступ широкого кола користувачів до створення публічного дискурсу. Показано, що алгоритмічне середовище платформ надає емоційно насиченому контенту структурну перевагу перед раціонально нейтральним змістом, що може підвищувати ефективність наративів, які суперечать реальності. Конструктивні особливості платформ сприяють фрагментації аудиторії на «ехокамери», що істотно ускладнює поширення контрнاراتивів. У роботі обґрунтовано, що автоматизоване поширення наративів через ботнети ініціює циклічний процес підвищеної видимості, тоді як «ефект рикошету» спростування знижує ефективність реакційних стратегій, спрямованих на протидію дезінформації. Сформульовано критерії розрізнення легітимних та маніпулятивних наративів на основі верифікованості фактичної бази, прозорості джерела та причинно-наслідкової коректності. Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні механізмів впливу політичних наративів у соціальних мережах не лише через зміст повідомлення, але й через

архітектуру платформи як самостійного чинника формування громадської думки.

Ключові слова: інформаційний вплив, мережева комунікація, наратив, політична комунікація, соціальні мережі, фреймінг, цифрова демократія.

Political narratives on social media as a tool of influence on public opinion

Serhii Yaremchuk,

Doctor of Sociology, Professor, Head of the Department of Sociology, Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2216-8026>

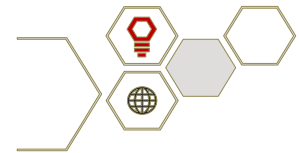
Kateryna Larina,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Business Journalism and Digital Media, Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0008-0009-9270>

Oleksandr Nazarchuk,

PhD in Historical Sciences, Associate Professor of the Department of Political Technologies, Institute of Law, Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-2616-6020>

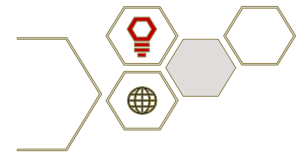
Abstract. In the context of the rapid development of digital technologies and the growing role of social networks in shaping socio-political discourse, the study of mechanisms of narrative influence becomes particularly relevant. The article focuses on the theoretical study of the mechanisms of formation and dissemination of political narratives in social networks as tools for targeted influence on public opinion. The purpose of the study is to conceptualize the term «political narrative» in the context of digital communication, systematize the mechanisms of its

dissemination in social networks, and study the structural characteristics of platforms and algorithmic mechanisms that determine its impact on mass consciousness and the formation of public opinion in the conditions of a modern information society. To study the architectural features of platforms, a structural-functional analysis was used; discourse analysis was used to identify semantic strategies for the formation and reproduction of political messages; and a comparative approach was used to compare theoretical concepts of narrative communication across international and domestic research traditions. The study found that social networks have transformed the traditional model of mass communication, eliminating institutional intermediaries and providing a wide range of people with direct access to the creation of public discourse. It is shown that the algorithmic environment of platforms gives emotionally rich content a structural advantage, making narratives that contradict reality more effective. The design features of platforms have led to the fragmentation of the audience into “echo chambers”, which significantly complicates the spread of counter-narratives. It is substantiated that the automated spread of narratives through botnets initiates a cyclical process of increased visibility, while the «ricochet effect» of refutation reduces the effectiveness of reactionary strategies aimed at countering disinformation. Criteria for distinguishing legitimate and manipulative narratives are formulated based on the verifiability of the factual base, transparency of the source, and causal correctness. The scientific novelty of the study lies in substantiating the mechanisms of political narratives' influence in social networks, not only through message content but also through the platform architecture as an independent factor in the formation of public opinion.

Keywords: framing, information influence, narrative, network communication, political communication, public opinion, social media.

Постановка проблеми. Розвиток соціальних мереж як способу масової комунікації істотно змінив середовище, яке формує громадську думку.

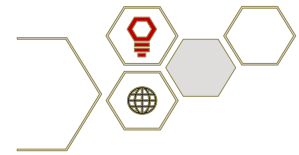
Протягом тривалого часу газети, телебачення та радіо були основними способами комунікації між політичною сферою та суспільством, але впродовж останніх двох десятиліть ця функція перейшла до платформ Facebook, Twitter/X, YouTube, TikTok та Telegram. Відмінність цифрового інформаційного середовища полягає не стільки в можливості поширення неперевіраних повідомлень, скільки в трансформації логіки конкуренції наративів за увагу аудиторії, де вирішального значення набувають швидкість їхнього поширення, емоційна інтенсивність та здатність до швидкого вірусного поширення, тоді як точність і глибина аналізу відходять на другий план.

У цьому контексті термін «наратив» не лише риторичний прийом, а й когнітивна структура, яка організовує розрізнені події в причинно-наслідкову послідовність, надає їм значення й спрямовує інтерпретацію. Наративна форма є природним способом сприйняття й осмислення соціальної реальності. З огляду на це держави, політичні партії, медіагрупи та окремі лідери думок, які намагаються впливати на суспільні настрої, дедалі частіше вдаються до цілеспрямованого конструювання наративів, адаптованих до специфіки цифрових платформ.

Проблема відсутності єдиного теоретичного підходу до аналізу впливу політичних наративів у соціальних мережах як цілісної системи взаємодії змісту повідомлення, технологічної архітектури платформи та механізмів сприйняття аудиторії залишається недостатньо вивченою у вітчизняній науковій літературі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Осмислення наративної комунікації в контексті цифрового середовища розвивається за кількома взаємопов'язаними напрямками.

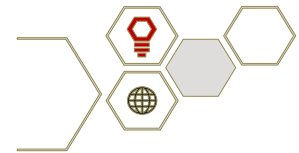
Перший напрям представлений міжнародними теоретичними підходами. Зокрема, Д. Фрілон (D. Freelon) та Т. Велс (T. Wells) концептуалізують дезінформацію як самостійну форму політичної

комунікації, що цілеспрямовано застосовує наративні техніки для обходу критичного сприйняття аудиторії [1]. В. Беннетт (W. Bennett) та Б. Пфеч (B. Pfetsch) характеризують сучасну публічну сферу як «зруйновану» внаслідок цифрової трансформації комунікації. Зокрема, значне послаблення ролі інституційних посередників породжує фрагментований медіапростір, у якому наративи конкурують поза традиційними механізмами редакційного контролю [2].

Другий напрям охоплює вітчизняні дослідження соціальних мереж у контексті політичної комунікації. Соціальні мережі як інструмент маніпуляції аналізують С. Була й О. Свідерська, зосереджуючись на механізмах формування «інформаційних бульбашок» як структурного чинника сегрегації суспільної думки [3]. Платформи є не нейтральним майданчиком, а активним суб'єктом конструювання суспільних смислів, що визначає, який зміст набуває публічної значущості, доводить Ю. Шайгородський [4]. Соціальні медіа як повноправний елемент системи політичної комунікації, що змінює логіку взаємодії між владою та суспільством, зокрема через горизонтальне поширення повідомлень поза офіційними каналами, розглядає А. Янченко [5]. Позитивні та деструктивні наслідки соціальних мереж для політичного процесу систематизує А. Кравець, акцентуючи на ролі персоналізованих алгоритмів у формуванні електоральних переваг [6]. В іншій своїй роботі науковець конкретизує виклики, пов'язані з алгоритмізацією політичного інтернет-простору, та окреслює перспективи нормативного регулювання цифрових платформ [7].

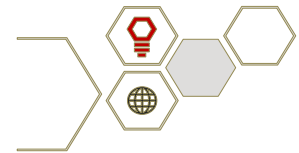
Третій напрям пов'язаний із дослідженням гібридної агресії, інформаційної безпеки та медіапростору воєнного часу. Зокрема, Г. Гребньов аналізує інформаційний вимір гібридної війни РФ проти України, виявляючи системний характер дезінформаційних операцій та їхню роль у формуванні деструктивних наративів [8]. Під час збройного конфлікту соціальні мережі є основним майданчиком конструювання конкурентних наративів, а

мультиmodalний контент – їхній найефективніший носій, обґрунтовує А. Данько [9]. Виклики інформаційної безпеки в умовах повномасштабної агресії досліджує Л. Мазуренко й обґрунтовує медіаграмотність як стратегічний компонент системи національної безпеки [10]. Цю думку поглиблює Ю. Дібікова, розглядаючи медіаграмотність як інструмент формування стійкості аудиторії не лише до конкретних фейків, а й до маніпулятивних нарративних структур загалом [11]. Концепцію цифрових платформ як децентралізованої екосистеми, де в умовах гібридної війни формуються наративи ідентичності та колективної пам'яті, розвивають О. Карчевська та О. Новакова [12]. Вплив постправди на громадянську свідомість аналізують Г. Поперечна з колегами, доводячи, що апеляція до емоцій підриває здатність аудиторії до раціонального аналізу та сприяє фрагментації суспільної думки [13]. Правові механізми боротьби з дезінформацією (за досвідом Європейського Союзу) та можливості їхньої адаптації до українського контексту розглядають Д. Смотрич та Н. Іванов [14].

Четвертий вектор охоплює дослідження маніпулятивного контенту та нарративних практик окупаційної політики. Поєднання алгоритмічних інструментів і психологічних прийомів маніпуляції в соціальних медіа як взаємопідсилювальну систему впливу на громадську думку систематизує Р. Базик [15]. Дослідник І. Шевченко засвідчує, що поєднання тексту, зображень та емодзі формує інтегрований когнітивний простір конфлікту, здатний ефективно спростовувати ворожі наративи на рівні образного мислення [16]. Механізми експансіоністської політики рф на тимчасово непідконтрольних територіях Луганщини та Донеччини, зокрема роль примусової паспортизації та мілітаризації як інструментів підготовки наративу «захисту власних громадян», розкриває П. Лисянський [17].

Узагальнення наведених досліджень засвідчує, що науковий дискурс розвивається переважно за паралельними напрямками: міжнародні роботи

зосереджені на теоретичній концептуалізації, вітчизняні – на прикладному аналізі конкретних загроз.

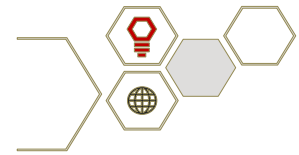
Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукового дискурсу окреслює три основні проблеми. Більшість концептуальних підходів або зосереджуються на змісті наративів, ігноруючи технологічний контекст їхнього поширення, або досліджують алгоритмічну структуру платформ, не враховуючи належним чином специфіки смислового впливу. Наслідком є аналітична фрагментація, оскільки студії медіакомунікацій та алгоритмічних систем розвиваються паралельно, що не перешкоджає досягненню належної теоретичної інтеграції.

У вітчизняних дослідженнях, присвячених гібридному аспекту наративів, увага зосереджується на практичних механізмах протидії дезінформації, а не теоретичному розумінні їхнього впливу як системи загалом. Специфіка формування й поширення наративів в умовах збройного конфлікту є найбільш актуальним контекстом для України, що потребує окремого теоретичного осмислення, що виходить за межі вивчення пропаганди чи дезінформації.

Недостатньо розробленим залишається питання про критерії розмежування між належним використанням наративної комунікації в демократичному дискурсі та маніпулятивним наративом, спрямованим на введення аудиторії в оману. Ця відмінність має як теоретичні, так і практичні наслідки для регулювання цифрової сфери, зокрема щодо вироблення правових механізмів протидії дезінформації за прикладом ЄС, актуальність якого для України обґрунтовано в профільних дослідженнях.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета роботи – створення цілісного теоретичного підходу для аналізу політичних наративів у соціальних мережах, що враховує взаємодію змістового, технологічного та аудиторного вимірів впливу на громадську думку.

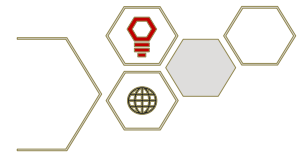
Для досягнення мети визначено такі завдання:

- 1) концептуалізувати поняття «політичний наратив» у контексті цифрової комунікації та відмежувати його від споріднених понять;
- 2) дослідити структурні характеристики соціальних платформ як технологічного підґрунтя наративного впливу та формування інформаційних потоків;
- 3) схарактеризувати механізми впливу наративів на формування громадської думки, ураховуючи когнітивні упередження та соціально-психологічні чинники сприйняття інформації;
- 4) розробити систему критеріїв для теоретичного розмежування легітимних і маніпулятивних наративів у цифровому середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «політичний наратив» трактується як структурована послідовність тверджень про суспільно-політичну реальність, що формує причинно-наслідкові зв'язки між подіями та акторами соціального життя у формі, придатній до відтворення й поширення. На відміну від окремого факту, наратив організовує розрізнені події в цілісну смислову конструкцію та пропонує аудиторії готову інтерпретаційну рамку.

Необхідно чітко розмежувати поняття «наратив» і суміжні категорії, як-от: дискурс, фрейм, пропаганда, які часто вживаються як синоніми, проте мають відмінне аналітичне навантаження. Зокрема, дискурс – це сукупність соціальних практик виробництва, поширення та споживання текстів, що зумовлені визначеним соціальним контекстом. Натомість наратив постає як конкретна смислова конструкція в межах дискурсивного простору, що впорядковує події в причинно-наслідкову послідовність, наділяючи їх суб'єктивним чи ідеологічним значенням. Фрейм – це статична інтерпретаційна схема, що є складником наративу та визначає ракурс сприйняття подій. На відміну від наративу, фрейм позбавлений сюжетної динаміки й часової послідовності, акцентуючи на фіксації певних значень у моменті. Пропаганда визначає не структуру, а мету комунікативної дії –

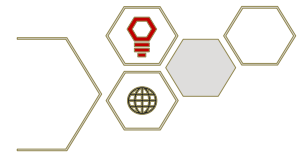
цілеспрямований вплив на переконання аудиторії в інтересах певного актора. Наратив може бути як інструментом пропаганди, так виконувати легітимну інформаційну чи освітню функцію, залежно від контексту та намірів комунікатора [1]. Це розмежування принципово важливе, оскільки воно дає змогу трактувати наратив як самостійний механізм впливу на громадську думку, попри наміри суб'єкта, який його поширює.

Контекст поширення інформації є не менш важливим, ніж сам зміст. Алгоритми соціальних мереж, зокрема Facebook, Twitter/X та TikTok, налаштовані на максимальне залучення аудиторії (лайки, репости та коментарі), а не на пріоритезацію надійного або суспільно значущого контенту. Отже, контент дотримується логіки платформи: усе, що не викликає емоційної реакції, є непомітним, попри його інформаційну значущість [2].

Користувачі, які дізнаються про новини переважно з таких джерел, замість об'єктивної картини світу насамперед отримують контент, відібраний алгоритмами за критеріями залучення. Позиції, які не викликають сильних емоцій, поступово витісняються, навіть якщо вони є більш обґрунтованими.

Алгоритмічна логіка платформ надає емоційно зарядженому, поляризованому контенту структурну перевагу. Мем є однією з найбільш стиснутих форм таких повідомлень. Спрощуючи складну соціальну реальність до лаконічного візуально-текстового образу, він унеможлиблює детальний аналіз, натомість активуючи спрощені інтерпретаційні моделі. Під час збройного конфлікту в Україні мультимодальний контент (меми, відео, інфографіка) став основним засобом передачі значень ідентичності та загрози [9]. Аналіз Telegram-каналів показує, що поєднання тексту, зображень та емодзі створює «ментальний простір» конфлікту, де аудиторія сприймає події як єдину цілісну картину [16].

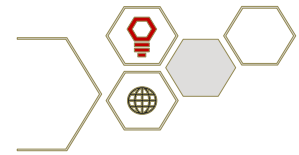
Водночас кожна платформа диктує власні правила поширення контенту. Зокрема, Facebook надає пріоритет публікаціям, пов'язаним із груповою ідентичністю, оскільки його алгоритми стимулюють взаємодію між

користувачами зі спільними ціннісними орієнтирами. Логіка утримання уваги в TikTok ґрунтується на пріоритезації коротких, емоційно насичених повідомлень, які максимально спрощують політичний контекст. Алгоритми платформи орієнтовані на миттєве утримання уваги, а не на якість чи перевіреність інформації. Telegram функціонує як мережа каналів із мінімальною алгоритмічною фільтрацією, що дає змогу таргетованій інформації безперешкодно впливати на переконання аудиторії. Це експлуатують суб'єкти, здатні до систематичної й організованої переваги в інформаційному просторі. Таке розмежування є принциповим, оскільки універсальних наративів не існує: кожна історія адаптується до специфіки конкретного платформного середовища з його унікальною алгоритмічною логікою, форматами контенту та аудиторією.

Отже, аналіз будь-якої наративної кампанії доцільно починати з визначення цільової платформи та її алгоритмічної логіки, адже ці чинники визначають, який тип контенту отримує органічне охоплення, а який залишиться поза увагою аудиторії. Інтеграція технічних інструментів (боти та алгоритми) з психологічними стратегіями (емоційні апеляції та стереотипи) робить сучасні маніпуляції ефективнішими, і ця тенденція посилюється з подальшим розвитком штучного інтелекту [15]. Ігнорування технологічного чинника призводить до недооцінювання ефективності дезінформаційних кампаній і призводить до помилкових стратегічних рішень у сфері протидії [10].

Крім алгоритмічних механізмів платформенного ранжування, існують інструменти штучного контролю над видимістю контенту. Автоматизоване поширення через ботнети та скоординована фейкова активність імітують для алгоритмів «органічну» популярність контенту. Це запускає циклічний процес: штучний ажітаж збільшує охоплення, поступово залучаючи реальних користувачів. Такий механізм робить реакційні стратегії в умовах гібридної війни недостатніми: спростування запізнюється, адже цикл штучного

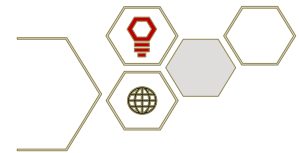

підсилення встигає закріпити повідомлення у свідомості аудиторії значно раніше, ніж з'являється коректна інформація [8].

Якщо наратив закріплюється до моменту його спростування, він лише посилює захисну реакцію аудиторії, оскільки людина сприймає його як загрозу вже сформованим переконанням, а не виправлення помилки.

Додатковим аспектом інституціоналізованої наративної стратегії є інтеграція методів технологічного поширення зі структурованою політичною присутністю на окупованих територіях. Дії російських партій демонструють, як створення нових політичних структур впливає на інформаційне середовище, що відповідає обґрунтуванню анексії: партійні мережі діють не лише як політичні суб'єкти, а і як посередники легітимізації окупаційного наративу [18]. Водночас рф використала Мінські угоди як спосіб змусити людей замислитися про «захист власних громадян». Ця ідея інституціоналізувалася під час переговорів, а примусова паспортизація надала їй реального підґрунтя [17]. Отже, наративна стратегія та оперативні заходи на окупованих територіях утворили цілісну, взаємопідсилювальну систему, у якій інформаційний аспект функціонував як обґрунтування для подальших військових дій. Це підтверджує, що наративний вплив не лише супроводжує політичні дії – він їх випереджає. Група людей, яка вважає певний погляд на речі істинним, рідко погоджується з іншими поясненнями, навіть якщо вони ґрунтуються на фактах, які їм суперечать.

Аналіз наративу про «захист власних громадян» із трьох різних перспектив наочно демонструє його маніпулятивну природу. На рівні змісту таке повідомлення конструює образ загрози для етнічно близького населення. Це легітимізує зовнішнє втручання, як необхідний крок, апелюючи до обов'язку держави захищати своїх співвітчизників. На технологічному рівні поширення здійснюється через контрольовані ЗМІ та організовані партійні структури. Це забезпечує систематичне охоплення аудиторії, попри відсутність ознак органічного походження контенту. Наратив навмисно

провокує відчуття небезпеки та страху серед мешканців окупованих територій; це знижує їхню здатність до критичного мислення й робить більш вразливими до сприйняття нової інформації. Ефективність нарративу як інструменту гібридної війни залежить від синергії всіх трьох рівнів.

Трирівнева аналітична модель містить такі компоненти: рівень змісту – семантична структура нарративу (суб’єкт та об’єкт дії, спосіб формулювання загрози, запропоноване рішення, апеляція до цінностей); технологічний рівень – алгоритмічне середовище платформи, мультимодальні формати поширення та механізми штучного підвищення видимості; рівень аудиторії – когнітивні схеми сприйняття, упередження підтвердження, ефект «ехокамери» та медіаграмотність аудиторії.

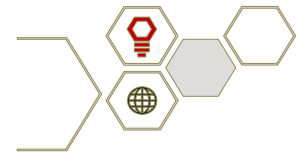
Запропонована модель має дві мети: її можна застосовувати для аналізу нарративних кампаній шляхом послідовного розгляду аспектів контенту, технологій та аудиторії, а також як стандарт для розрізнення нарративів, що поширюються завдяки переконливості контенту, та тих, що поширюються переважно завдяки алгоритмічним механізмам платформи або когнітивній сприйнятливості аудиторії.

Ефективність моделі як дослідницького інструменту забезпечується саме узгодженістю всіх трьох рівнів. Коли змістові характеристики нарративу, технологічні механізми його поширення та когнітивні особливості аудиторії взаємно підсилюють одне одного, виникає ефект «нарративного резонансу» – аудиторія органічно відтворює повідомлення без зовнішньої координації. У табл. 1 систематизовано основні характеристики, механізми впливу та індикатори ефективності для кожного з трьох рівнів моделі.

Таблиця 1

Трирівнева модель аналізу політичних нарративів у соціальних мережах

Рівень	Основні характеристики	Механізми впливу	Індикатори ефективності
Змістовий	Суб’єкт/об’єкт дії; формулювання загрози; пропоноване рішення; апеляція до	Фреймування події; конструювання причинно-наслідкових зв’язків; активація	Частота органічного відтворення нарративу; тематичне

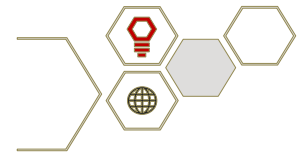

Рівень	Основні характеристики	Механізми впливу	Індикатори ефективності
	цінностей та ідентичності	емоційних та ідентифікаційних схем	домінування в публічному дискурсі
Технологічний	Алгоритмічне середовище платформи; рекомендаційні системи; мультимодальні формати (мем, відео, інфографіка)	Підвищення видимості через оптимізацію залучення аудиторії; скоординована неавтентична поведінка (ботнети)	Частота органічного відтворення нарративу; тематичне домінування в публічному дискурсі
Аудиторний	Когнітивні схеми; confirmation bias; «ехокамери»; рівень медіаграмотності; ступінь залученості до конфлікту	Інтерналізація нарративу; «рикошетний ефект» спростування; посилення ехокамери	Стійкість переконань після спростування; рівень поляризації аудиторії

Джерело: власна розробка авторів

Запропонована модель дає змогу проаналізувати механізми, за допомогою яких наративи впливають на громадську думку. Такий ефект відбувається за допомогою трьох взаємопов'язаних процесів. Перший – це формування ставлення, яке відбувається через фреймінг. Наратив ставить одних людей як суб'єктів дії, а інших – як загрози, що формує те, як громадськість сприймає події, перш ніж вони мають можливість самостійно проаналізувати факти. Дослідження нарративів, що стосуються російсько-української війни, показує, що розмежування між «вторгненням» та «спеціальною операцією» сформувало помітно розбіжні уявлення щодо походження та легітимності конфлікту як серед громадян двох країн, так і серед міжнародної спільноти [19].

Другий механізм – це вплив на поведінку, який здійснюється за допомогою емоційних закликів, щоб спонукати людей до дії чи бездіяльності. Наративи, засновані на страху, гніві чи груповій солідарності, ускладнюють чітке мислення та підвищують імовірність дій, незалежно від того, чи це означає підтримку певної політичної партії, участь у протестах, чи пасивність

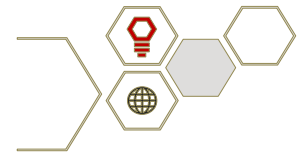

та відчуття відірваності. Під час збройного конфлікту цей механізм набуває особливого значення: наративи про ідентичність та загрозу зміцнюють групову солідарність, спонукаючи людей або мобілізуватися до боротьби, або стати вразливими до інформаційного тиску.

Третій механізм – це підрив довіри до інституцій, що є найбільш важливим у контексті гібридної війни. Систематичне поширення дезінформації через соціальні мережі пов'язане зі зниженням рівня довіри до державних інституцій, ЗМІ та виборчих процесів. Коли наратив успішно дискредитує інституційні джерела інформації, аудиторія стає вразливою до альтернативних трактувань і втрачає здатність вчасно реагувати на зовнішні загрози. З огляду на це вплив на громадську думку є не допоміжним елементом, а основою сучасного політичного конфлікту. Наративи, що підривають довіру до інституцій, створюють підґрунтя для успішної реалізації як внутрішніх, так і зовнішніх дестабілізаційних стратегій.

Висновки. Дослідження дає змогу сформулювати такі висновки: ефективність політичного наративу у впливі на громадську думку залежить не лише від його змісту, а й від структурного дизайну платформи, яка застосовується для його поширення. Соціальні мережі використовують алгоритми, які надають емоційно зарядженим повідомленням структурної переваги, що робить маніпулятивні наративи більш конкурентоспроможними, але менш об'єктивними. Громадська думка формується не лише переконливістю змісту, а й технологічними інструментами, що забезпечують видимість явищ, які є штучними за своєю природою, проте вигідними для маніпуляторів.

Формування громадської думки через наративи відбувається через три взаємопов'язані механізми: фреймування установок, мобілізацію поведінки через емоційні апеляції та підрив довіри до інституцій. Узгоджена дія всіх трьох механізмів забезпечує максимальний і стійкий вплив на громадську

думку, що особливо чітко проявляється в умовах збройного конфлікту, коли аудиторна вразливість істотно зростає.

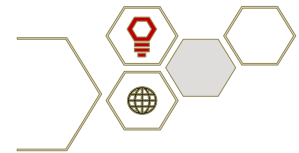
Реактивні стратегії протидії маніпулятивним наративам є недостатніми: механізм штучного підвищення видимості через ботнети закріплює наратив у свідомості аудиторії до появи будь-якого спростування, а ефект рикошету робить пряме заперечення контрпродуктивним. Це засвідчує необхідність превентивного підходу, за якого формування стійких контрнاراتивів і медіаграмотності передусє масовому поширенню маніпулятивних повідомлень.

Запропонована трирівнева аналітична модель є інструментом для системного аналізу того, як політичні наративи впливають на громадську думку через взаємодію змістового, технологічного та аудиторного вимірів. Її практичне значення полягає в можливості застосування дослідниками, журналістами й регуляторами для оцінки наративних кампаній, зокрема під час гібридної війни, де інформаційний вплив на громадську думку є невіддільним складником ширшої стратегії дестабілізації.

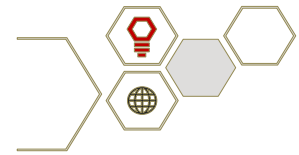
Перспективами подальших досліджень є емпіричне дослідження наративних кампаній у межах збройних конфліктів, порівняльний аналіз стратегій у різних культурних та правових контекстах, а також розроблення методології кількісної оцінки ефективності контрнاراتивів. Особливої актуальності набуває вивчення Telegram як основної платформи українського інформаційного простору.

Список використаних джерел

1. Freelon D., Wells C. Disinformation as political communication. *Political Communication*. 2020. Vol. 37, № 2. P. 145–156. DOI: <https://doi.org/10.1080/10584609.2020.1723755>.

2. Bennett W. L., Pfetsch B. Rethinking political communication in a time of disrupted public spheres. *Journal of Communication*. 2020. Vol. 68, № 2. P. 243–253. DOI: <https://doi.org/10.1093/joc/jqx017>.
3. Була С. П., Свідерська О. І. Соціальні мережі як інструмент політичної маніпуляції. *Політикус*. 2020. № 4. С. 21–25. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-4.3>.
4. Шайгородський Ю. Ж. Вплив медіа на суспільно-політичні та етико-моральні процеси в Україні. *Політикус*. 2021. № 6. С. 89–95. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-6.15>.
5. Янченко А. Соціальні медіа як елемент політичної комунікації. *Політичний менеджмент*. 2023. № 1. С. 153–157. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/yanchenko_sotsialni.pdf (дата звернення: 14.02.2026).
6. Кравець А. Ю. Роль соціальних мереж у політичному процесі: позитивні та негативні наслідки. *Політичне життя*. 2024. № 4. С. 55–60. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.4.7>.
7. Кравець А. Ю. Політичний інтернет-простір: потенційні можливості та реальні виклики. *Політичне життя*. 2025. № 1. С. 114–119. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.1.8>.
8. Гребньов Г. Інформаційний аспект гібридної війни росії проти України. *Український інформаційний простір*. 2023. № 1 (11). С. 107–118. DOI: [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(11\).2023.279598](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(11).2023.279598).
9. Данько А. Ю. Соціальні мережі як інструмент інформаційної боротьби та формування наративів під час російсько-української війни. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2024. Т. 2, № 27. С. 54–66. DOI: <https://doi.org/10.34142/24130060.2023.27.2.05>.
10. Мазуренко Л. Інформаційна безпека в умовах Російсько-Української війни: виклики та загрози. *Вісник Харківського національного університету*

імені В.Н. Каразіна. 2022. № 42. С. 50–57. DOI: <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2022-42-08>.

11. Дібікова Ю. С. Медіаграмотність як компонента інформаційної безпеки в умовах гібридної війни: український контекст. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2023. Т. 2, № 27. С. 54–66. DOI: <https://doi.org/10.34142/24130060.2023.27.2.06>.

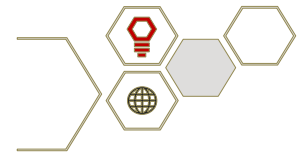
12. Карчевська О. В., Новакова О. В. Цифрові медіа в просторі політичної комунікації гібридної війни: від ідентичності та пам'яті до гумористичного дискурсу. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія*. 2025. № 43. С. 96–105 DOI: <https://doi.org/10.34079/2518-1521-2025-15-43-96-105>.

13. Поперечна Г. А., Мороз О. В., Воронова Г. В. Вплив постправди на громадянську свідомість у період глобальних криз. *Культурологічний альманах*. 2025. № 47. С. 116–121. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.3.22>.

14. Смотрич Д., Іванов Н. Правові аспекти боротьби з дезінформацією в Європейському Союзі: уроки для України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: юридичні науки*. 2023. № 4 (40). С. 155–161. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/dec/32531/231576maket4-157-163.pdf> (дата звернення: 14.02.2026).

15. Базик Р. Р. Роль соціальних медіа як інструменту поширення пропаганди та їх вплив на політичну активність суспільства. *Політикус*. 2024. № 4. С. 22–28. URL: https://politicus.od.ua/4_2024/4.pdf (дата звернення: 14.02.2026).

16. Шевченко І. С. Сценарії смислотворення в медіадискурсі: когнітивний і мультимодальний аналіз. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація»*. 2023. № 1. С. 99–106. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2023-1-14>.

17. Лисянський П. Л. Експансіонізм РФ на тимчасово непідконтрольних частинах територій Луганської та Донецької областей у 2014–2022 роках. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.* 2024. № 4 (64). С. 101–108. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4\(64\).322710](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4(64).322710).

18. Лисянський П. Л. Діяльність політичних партій РФ на тимчасово окупованих територіях України як інструмент експансіонізму РФ. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.* 2024. № 2 (19). С. 243–259. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2024-02-243-259>.

19. Locoman E., Lau R. R. Narratives of conflict: Russian media's evolving treatment of Ukraine (2013–2022). *Media, War & Conflict.* 2025. Vol. 18, № 3. DOI: <https://doi.org/10.1177/17506352241257053>.